Wczesna diagnostyka w reumatologii – jak leczyć szybciej, skuteczniej i taniej.

Brygida Kwiatkowska

Narodowy Instytut Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji

im. prof. dr hab. med. Eleonory Reicher

Wiek i częstość zachorowania w najczęstszych zapalnych chorobach reumatycznych.

Choroba	Najczęstszy wiek zachorowania	Częstość występowania w populacji (%)
Reumatoidalne zapalenie stawów	30 - 50	0,5 – 0,8
Spondyloartropatie	20 - 50	0,5 – 2,0
Zespół Sjögrena	30 - 60	3,0 – 11,0
Toczeń rumieniowaty układowy	16 - 55	~ 0,5
Twardzina układowa	30 - 50	0,026
Dna moczanowa	30 - 50	1,4 – 8,6
Łącznie	Śr. 26 – 52,5	5,9 - 22,9

PREVALENCE OF ARTHRITIS AND RHEUMATIC DISEASES AROUND THE WORLD
A Growing Burden and Implications for Health Care Needs . Kwiecień 2010.

Zalecenia EULAR

„ Każdy pacjent z utrzymującym się obrzękiem przynajmniej jednego stawu powinien być kierowany i zbadany przez reumatologa w ciągu 6 tygodni od pojawienia się pierwszych objawów choroby”.

Combe B, Landewe R, Lukas C i wsp. EULAR recommendations for the management of early arthritis: report of a task force of the European Standing Committee for International Clinical Studies Including Therapeutic (ESCISIT). Ann Rheum Dis. 2007; 66: 34-45.

Rozwój reumatoidalnego zapalenia stawów.

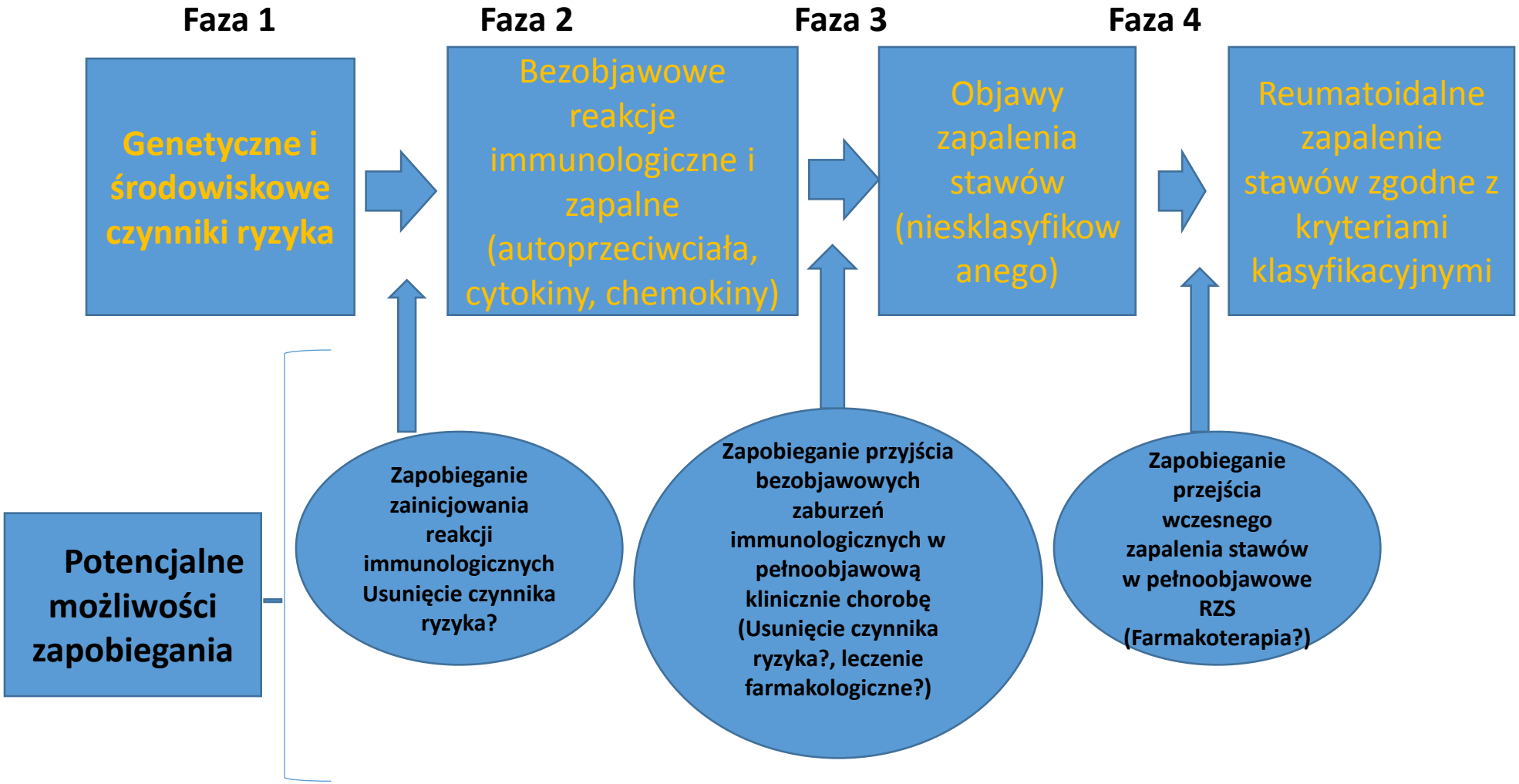

Demorulle MK, Deane KD. Treatment Strategies in Early Rheumatoid Aryhritis and Prevention of Rheumatoid Arthritis. Curr Rheumatol. Rep. 2012; 14: 472-480

Zalecenia EULAR z 2013 r. – Zastosowanie badań obrazowych w RZS.

1. Jeżeli na podstawie tradycyjnych metod diagnostycznych rozpoznanie RZS jest wątpliwe należy wykonać badanie USG, MRI lub CT.

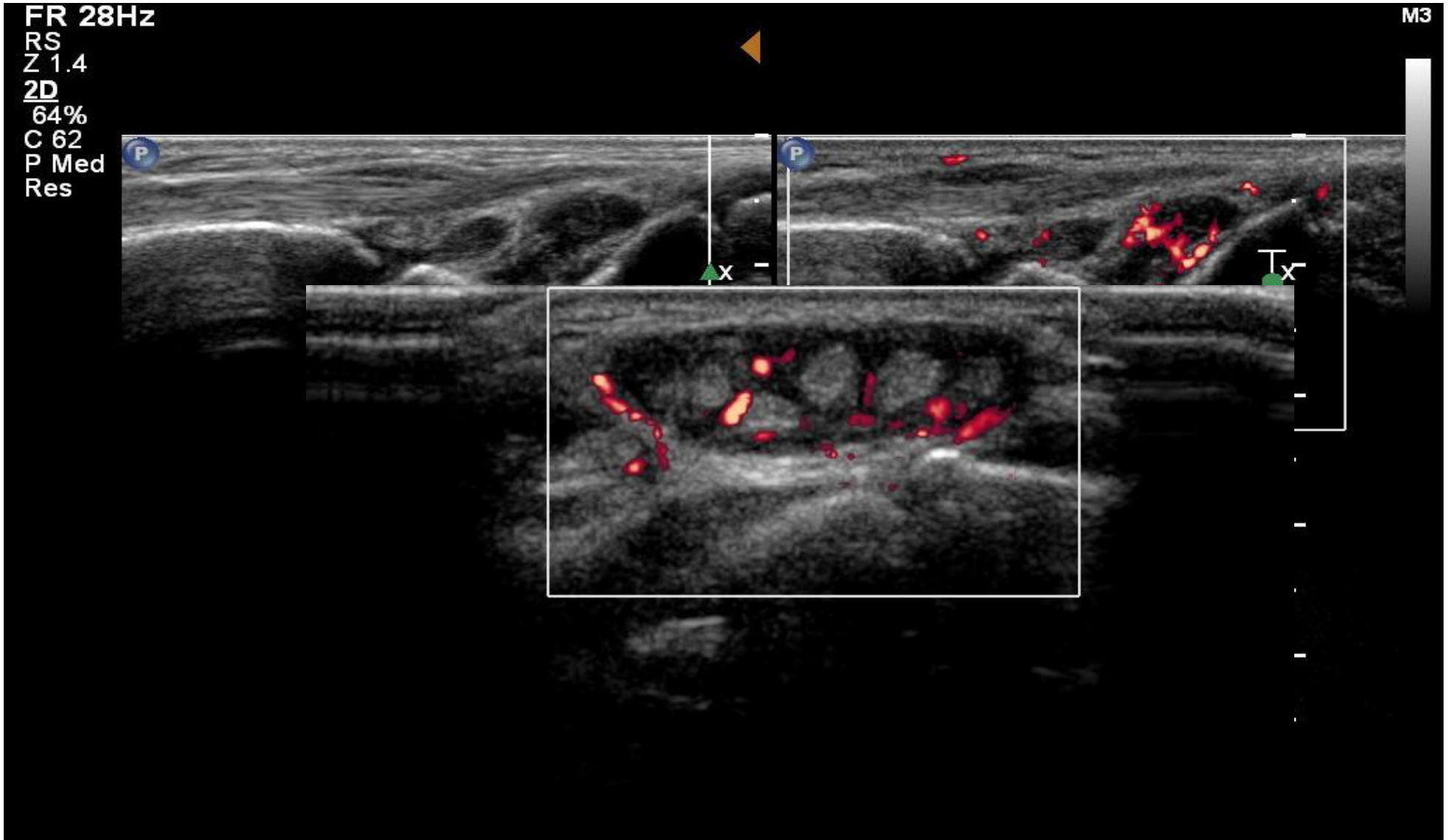

Spondyloartropatie

Adapted from ASAS Educational Slide Kits. 2013. Available online at: http://www.asas-group.org/education.php?id=04. Accessed 8 October 2013

Rekomendacje EULAR 2015 – zastosowanie badań obrazowych w diagnostyce SpA

1. Standardowe badania radiologiczne są rekomendowane jako pierwsze w diagnostyce zmian w stawach krzyżowo-biodrowy przebiegu osiowych spondyloartopatii.

   W przypadku młodych pacjentów, z krótkim czasem trwania objawów chorobowych MRI stawów krzyżowo-biodrowych m być wykonywany jako pierwsze badanie obrazowe.

Obustronne zapalenie stawów krzyżowo-biodrowych w MRI

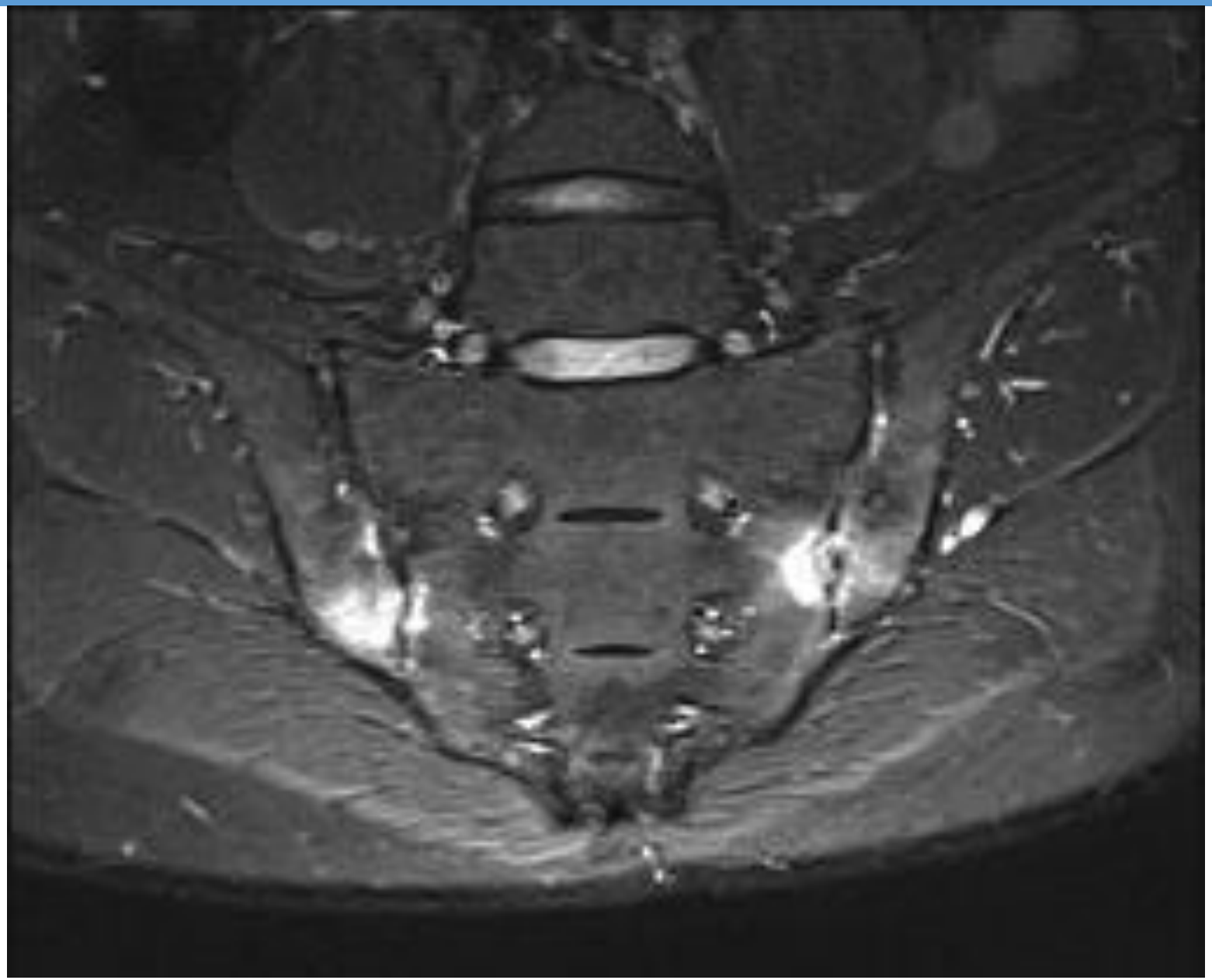

Opóźnienia diagnostyczne w chorobach reumatycznych

- **<u>Reumatoidalne zapalenie stawów :</u>**
  badanie pilotażowe : tylko 10-20% chorych ma ustalone rozpoznanie i włączone leczenie w ciągu 12 tygodni

- **<u>Spondyloartropatie :</u>**
  5 – ponad 10 lat : dotyczy zwłaszcza kobiet, młodzieńczego początku i braku antygenu HLA B27 (brak polskich danych !)

- **<u>Toczeń rumieniowaty układowy:</u>**
  22-28 miesięcy (początkowe objawy – zapalenie stawów)
  48 miesięcy przy pierwszych objawach w wieku starszym

  (brak polskich danych!)

Dlaczego tak istotne jest wczesne rozpoznanie i wczesne leczenie zapalnych chorób reumatycznych?

- **Najważniejszym czynnikiem decydującym o uzyskaniu remisji choroby, czyli całkowitego jej zatrzymania jest jak najwcześniejsze rozpoznanie i natychmiastowe włączenie skutecznego leczenia.**
- **Zasada „T2T" obowiązująca dla większości zapalnych chorób reumatycznych.**
- **Zapalne choroby reumatyczne powodują powikłania wielonarządowe (najczęściej dotyczące serca, płuc, nerek, centralnego układu nerwowego) przyczyniając się do pogłębienia inwalidztwa i przedwczesnej śmierci.**
- **Włączenie skutecznego leczenia we wczesnym okresie choroby umożliwia zmniejszenie możliwości wystąpienia powikłań narządowych i wydłużenie życia chorych.**
- **Redukuje to koszty leczenia powikłań tych chorób.**
- **Wczesne rozpoznanie i leczenia pozwala również utrzymać chorych na rynku pracy redukując absentyzm chorobowy i prezenteizm.**
- **Po 5 latach od wystąpieniu pierwszych objawów choroby pracuje nadal 50% chorych na RZS a po 10 latach tylko 20%.**

Grygielska J. The impact of rheumatoid arthritis on the economic situation of Polish households. Reumatologia. 2013; 51 (5): 348-354.

- **Ryzyko zgonu u chorych na RZS jest uzależnione od aktywności choroby i jest 2-krotnie większe u chorych z DAS28 > 5,1 niż u chorych z DAS < 3,2**

Listing J, Kekow J, Manger B, et al. Mortality in rheumatoid arthritis: the impact of disease activity, treatment with glucocorticoids, TNFα inhibitors and rituximab. Ann Rheum Dis 2013 doi: 1136/annrheumdis-2013-204021.

Ile kosztuje nas późne leczenie chorób reumatoidalnych?

- **Orzeczenia pierwszorazowe wydane dla celów rentowych w 2012 r.**
  1. **Choroby układu krążenia – 22,3%,**
  2. **Nowotwory – 21,7%**
  3. **Choroby układu kostno–stawowego - 19,5% .**

- **Renty z tytułu niezdolności do pracy (2012 r.)**
  1. **Choroby układu kostno-stawowego i tkanki łącznej ok. 2 mld zł (13%)**
  2. **Choroby układu krążenia (24,4%),**
  3. **Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (19,4%)**

Karczewicz E, Kania A . Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2014.

Ile kosztuje nas późne leczenie chorób reumatoidalnych?

- **Wydatki z tytułu absencji chorobowej finansowanej z FUS i funduszy zakładów pracy w 2012 roku z powodu chorób układu kostno-mięśniowego i tkanki łącznej wyniosły 1,6 mld zł,**
- **Choroby te odpowiadały za 12,7% ogółu wydatków związanych z absencją i zajmowały pod tym względem trzecie miejsce po ciąży, porodzie i połogu (26%) oraz urazach i zatruciach (13,1%).**
- **Roczne koszty prezenteizmu, liczone w przeliczeniu na osobę na podstawie wartości PKB,**
  w przypadku remisji w RZS wyniosły 9800 zł.
  umiarkowana lub wysoka aktywność choroby 17 600–18 000 zł.

Bebrysz M, Fedyna M, Rutkowski J. i wsp. Przewlekłe choroby zapalne mediowane immunologicznie — ocena kosztów pośrednich w Polsce. Central and Eastern European Society of Technology Assessment in Health, Kraków 2014.

Aktualna organizacja opieki ambulatoryjnej w reumatologii – dane z Poradni Reumatologicznej Instytutu Reumatologii (styczeń 2015).

Rozpoznanie	Rozpoznanie na skierowaniu N=126 Liczba (%)	Rozpoznanie po pierwszej wizycie u reumatologa N = 126 Liczba (%)
Zapalne choroby reumatyczne	60 (47,6)	24 (19,0)
Niezapalne choroby reumatyczne	66 (52,4)	102 (81,0)

Aktualna organizacja opieki ambulatoryjnej w reumatologii.

Spośród 126 osób zarejestrowanych w styczniu 2015,

70 osób (56%) zostało przyjętych w poradni do końca kwietnia 2015.

Propozycja zmian w organizacji wczesnej diagnostyki

- Objęcie intensywną systematyczną opieką ambulatoryjna pacjentów z zapalnymi chorobami reumatycznymi zgodnie z zasadami T2T.
- Stworzenie procedury diagnostyki i leczenia choroby zwyrodnieniowej dla lekarzy rodzinnych, tak aby objęli stałą opieką tę grupę chorych.
- Powstanie Ośrodków Wczesnej Diagnostyki Zapaleń Stawów.
- Każdy pacjent z podejrzeniem zapalenia stawów lub innej zapalnej choroby reumatycznej kierowany jest natychmiast przez lekarza rodzinnego do Ośrodka Wczesnej Diagnostyki i konsultowany przez reumatologa w ciągu 7 dni.
- W ciągu 3 dni do 3 tygodni odbywają się 3 wizyty z niezbędnymi badaniami po których powinno być ustalone rozpoznanie i włączone leczenie.
- Kolejne 4 wizyty monitorujące odbywają się co 3 miesiące – z modyfikacją leczenia do osiągnięcia remisji

WCZESNA DIAGNOSTYKA CHORÓB REUMATYCZNYCH

ocena obecnej sytuacji i rekomendacje zmian

Instytut Reumatologii
w Warszawie

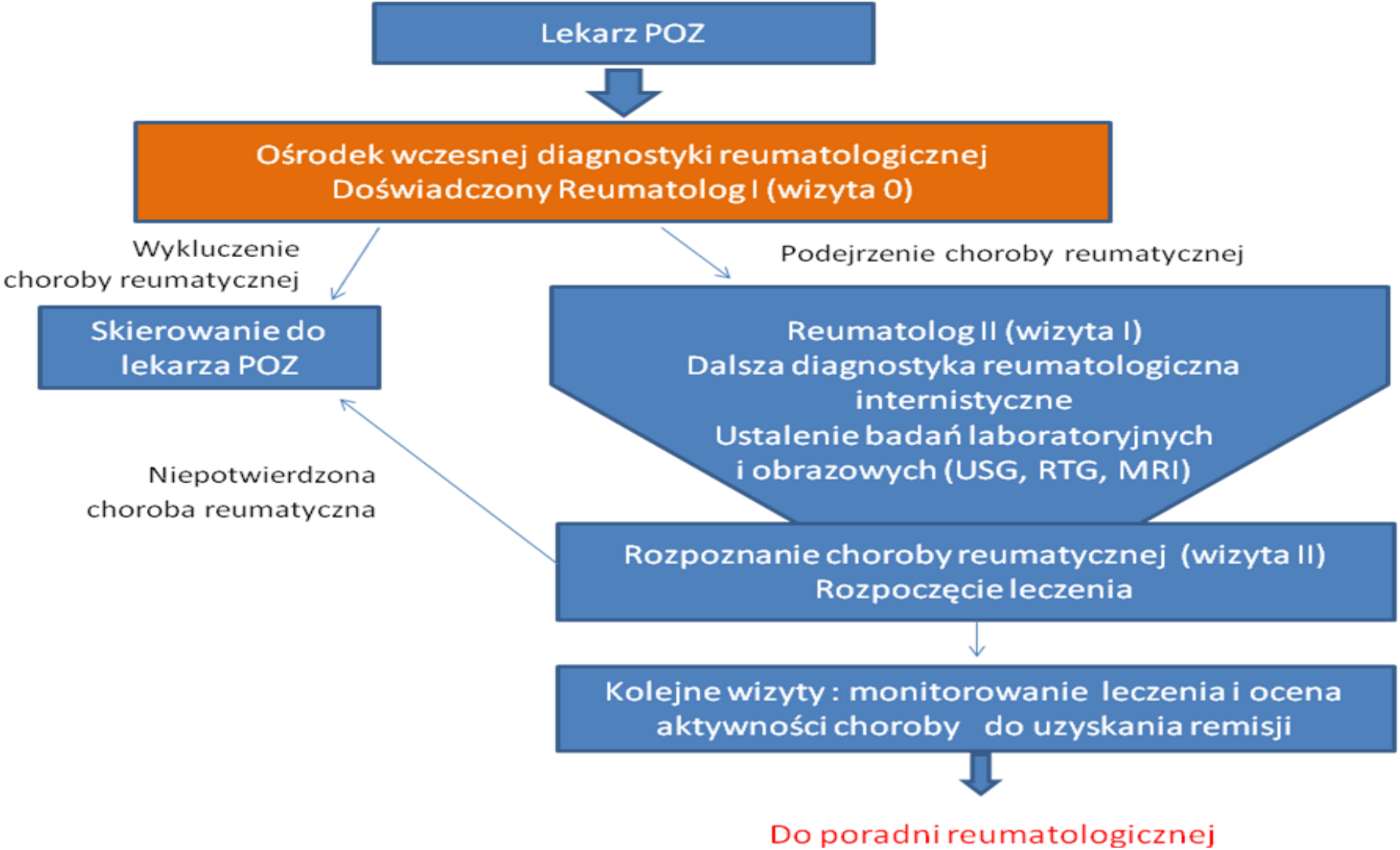
Lekarz POZ
Ośrodek wczesnej diagnostyki reumatologicznej
Doświadczony Reumatolog I (wizyta 0)
Wykluczenie choroby reumatycznej
Podejrzenie choroby reumatycznej
Skierowanie do lekarza POZ
Reumatolog II (wizyta I)
Dalsza diagnostyka reumatologiczna internistyczne
Ustalenie badań laboratoryjnych i obrazowych (USG, RTG, MRI)
Niepotwierdzona choroba reumatyczna
Rozpoznanie choroby reumatycznej (wizyta II)
Rozpoczęcie leczenia
Kolejne wizyty : monitorowanie leczenia i ocena aktywności choroby do uzyskania remisji
Do poradni reumatologicznej

Wycena procedur wczesnej diagnostyki zapaleń stawów w oparciu o średnie koszty z 4 Ośrodków Reumatologicznych w Polsce.

PROCEDURA	wizyta 0	wizyta 1	wizyta 2	wizyta 3	wizyta 4	wizyta 5	wizyta 6
WYWIAD LEKARSKI							
Badanie fizykalne stawów - wizyta przesiewowa	80,00 zł	X	X	X	X	X	X
Dokładny wywiad i badanie fizykalne stawów z oceną DAS28	X	80,00 zł	X	X	X	X	X
Badanie fizykalne z oceną DAS 28 i opcjonalnie HAQ	X	X	80,00 zł	80,00 zł	X		X
Badanie fizykalne z oceną DAS 28 i opcjonalnie HAQ, ocena remisji ACR/EULAR	X	X	X	X	80,00 zł	X	80,00 zł
BADANIA LABOLATORYJNE							
OB.	X	5,00 zł	X	5,00 zł	5,00 zl	5,00 zl	5,00 zl
CRP	X	11,00 zł	X	11,00 zł	11,00 zł	11,00 zł	11,00 zł
morfologia z rozmazem	X	12,00 zł	X	12,00 zł	12,00 zł	12,00 zł	12,00 zł
ASPAT	X	6,00 zł	X	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł
ALAT	X	6,00 zł	X	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł
Mocznik	X	6,00 zł	X	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł
Kreatynina	X	6,00 zł	X	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł	6,00 zł
Kwas moczowy	X	6,00 zł	X	6,00 zł	X	X	6,00 zł
RF	X	15,00 zł	X	X	X	X	X
anty-CCP	X	55,00 zł	X	X	X	X	X
ANA 2 (IDENTYFIKACJA)	X	75,00 zł	X	X	X	X	X
HLA-B27 (opcjonalnie – w przypadku podejrzenia spondyloartropatii)	X	175,00 zł	X	X	X	X	X
BADANIA OBRAZOWE							
RTG klatki piersiowej AP i boczne	X	50,00 zł	X	X	X	X	55,00 zł
RTG ręce i stopy	X	70,00 zł	X	X	X	X	70,00 zł
USG zajętej ręki lub stopy	X	70,00 zł	X	70,00 zł	70,00 zł	70,00 zł	70,00 zł
MRI zajętej ręki lub stopy (opcjonalnie)	X	480,00 zł	X	X	X	X	480,00 zł
RTG stawów krzyżowo-biodrowych (opcjonalnie- przypadku podejrzenia spondyloartropatii)	X	40,00 zł	X	X	X	X	40,00 zł
MRI stawów krzyżowo-biodrowych (opcjonalnie- przypadku podejrzenia spondyloartropatii)	X	480,00 zł	X	X	X	X	480,00 zł
KOSZT POSZCZEGÓLNYCH WIZYT:	80,00 zł	1 648,00 zł	80,00 zł	208,00 zł	197,00 zł	117,00 zł	1 328,00 zł
ŁĄCZNY KOSZT PROCEDURY:	3 658,00 zł						

Wycena procedur wczesnej diagnostyki zapaleń stawów w oparciu o średnie koszty z 4 Ośrodków Reumatologicznych w Polsce.

- **Pełen roczny koszt wszystkich procedur - 3 658,00 PLN**
- **Pełen roczny koszt diagnostyki RZS - 2 443, 00 PLN**
- **Pełen roczny koszt SpA - 2 218, 00 PLN**
- **Średni wycena aktualnych procedur w poradni 36,05 – 288,20 PLN**
- **Wycena 1 hospitalizacji RZS - 3 536 PLN**
- **Wniosek : Aktualnie pacjent musi odbyć 3 do 8 wizyt z pobraniem krwi aby wykonać wszystkie niezbędne badania w ramach wczesnej diagnostyki bez badań MRI**

Koszty leczenia 1 pacjenta w terapii T2T vs zwykłe leczenie (ZL) 3 lata obserwacji– rejestr DREAM

	T2T (n=127) Liczba	T2T (n=127) Koszt (Euro)	ZL (n= 180) Liczba	ZL (n=180) Koszt (Euro)	Różnica w kosztach
Konsultacje reumatologa	13,7 ± 3,3	917 ± 220	13,6 ± 3,3	909 ± 224	8
Konsultacje pielęgniarki	12,1 ± 3,6	809 ± 244	8,9 ± 1,7*	596 ± 117*	213
Konsultacje telefoniczne	1,9 ± 2,1	49 ± 54	0,8 ± 1,7*	21 ± 45*	28
Leczenie szpitalne	0,5 ± 2,1	215 ± 1,441	1,6 ± 5,0*	748 ± 2,263*	- 533
LMPCh/inne		260 ± 335		423 ± 612*	- 163
Anty-TNFα		4160 ± 10685		4175 ± 10070	- 15
RAZEM		6410 ± 10845		6872 ± 11033	-462

Vermeer M i wsp. Treating to target of remission in early rheumatoid arthritis is cost-effective: results of the DREAM registry. BMC Musculoskeletal Disorders . 2013, 14: 350-359

Podsumowanie.

- **Wprowadzenie wczesnej diagnostyki i leczenia zapalnych chorób reumatycznych pozwala na redukcję kosztów choroby przez:**
  - zmniejszenie nakładów na leczenie powikłań tych chorób,
  - zmniejszenie liczby hospitalizacji,
  - zmniejszenie liczby wykonywanych zabiegów operacyjnych,
  - zmniejszenie absentyzmu i prezenteizmu,
  - pozostanie chorych na rynku pracy
- **Najważniejsze korzyści to:**
  - możliwość uzyskania remisji – nawet remisji wolnej od leków!
  - wyrównanie długości życia pacjentów ze średnią ogólną populacji co wykazano u chorych na RZS
- **Dzięki stworzeniu Ośrodków Wczesnej Diagnostyki będzie można uzyskać dane dotyczące zachorowalności na zapalne choroby reumatyczne w populacji polskiej.**